

Handläggare

Christina Egerbrandt, Kungsholmen SDF
Samia Choudhury, Norrmalm SDF
Eva-Lena Eirefelt, Södermalm SDF
Susanna Hiltunen, Östermalm SDF

**Äldreboendeplanering för innerstaden 2018,
2019-2020 med utblick mot 2030/40**

Underlag till den stadsövergripande boendeplaneringen 2018,
2019-2020 med utblick mot 2040

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna/regionerna ska i samband med framtagandet av underlag till budget 2018 ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för vård- och omsorgsboenden, servicehus och trygghetsboende med aktivitetscentra. Arbetet samordnas av äldrenämnden.

Äldreboendeplanen ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och vara vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestånd. Respektive stadsdelsnämnd eller region kan inte tillgodose alla de olika behov och önskemål om äldreboenden som efterfrågas inom det egna geografiska området. En samordning behöver därför göras på stadsövergripande nivå.

Äldreboendeplaneringen 2018, 2019-2020 för innerstaden bygger i enlighet med anvisningarna på Sweco:s reviderade framskrivning av äldreomsorgsbehovet i Stockholms stad samt Sweco:s rapport om boendetider. Uppgifter om antal bostäder och personer i vård- och omsorgsboende och servicehus samt kö, flyttströmmar och lediga platser är hämtade ur stadens sociala system.

Planen har tagits fram i samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm och Södermalm.

Planeringsförutsättningar

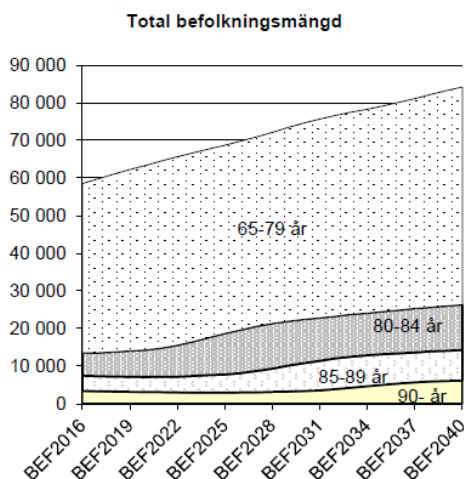
Sweco:s befolkningsprognos innerstaden, december 2016

	år 2016	2020	2030	2040
65-79 år	44980	49060	52170	57840
80-84 år	6040	7200	11630	12010
85-89 år	4090	4030	7440	8190
90- år	3390	3100	3360	6140

	år 2016	2020	2030	2040
Totalt 65-år	58500	63380	74600	84180

Befolkning

Prognos 2016 - 2040

Swecos reviderade framskrivning av äldreomsorgsbehovet i innerstaden, december 2016.

Bakgrund

Antalet äldre personer över 65 år i Stockholms stad beräknas öka de kommande åren enligt stadens officiella befolkningsprognos. Denna ökning avser åldrarna 65 till 84 år medan äldre över 85 år minskar. Frågan är hur denna ökning kommer att påverka behovet av äldreomsorg. På uppdrag av Stockholms stad har Sweco de senaste åren därför utvecklat en modell för att prognostisera äldreomsorg och tagit fram årliga prognoser för hela staden och för de 14 stadsdelsområdena. Under hösten 2015 genomfördes en utveckling av modellen som syftade till att på ett mer detaljerat och noggrannare sätt ta hänsyn till skillnaderna mellan olika åldrar vad gäller behovet av äldreomsorg. Årets framskrivning baseras på stadens senaste befolkningsprognos på

lång sikt som är framtagen under våren 2016 och därför skiljer sig något från den befolkningsprognos som låg till grund för 2015 års framskrivning av äldreomsorg.

Prognos äldreomsorgstagare totalt boende, hemtjänst och dagverksamhet

	2016*	2020	2030	2040
Kungsholmen	1462	1410	1580	1780
Norrmalm	1386	1380	1590	1750
Östermalm	1965	1 910	2170	2550
Södermalm	2999	3010	3440	3770
Innerstaden	7812	7 710	8790	9830

* faktiska uppgifter september 2016

Prognos äldreomsorgstagare vård- och omsorgsboende

	2016*	2020	2030	2040
Kungsholmen	420	400	430	500
Norrmalm	398	390	460	520
Östermalm	560	540	590	750
Södermalm	768	760	860	980
Innerstaden	2146	2 090	2 340	2 750

* faktiska uppgifter september 2016

Det finns en rad olika anledningar till att behovet av äldreomsorg i gruppen 65 år och äldre förändras över tid. Faktorer som påverkar kan vara en förändring inom åldersfördelningen i den äldre befolkningen där en ökning av andelen yngre äldre, som behöver relativt lite omsorg, leder till att det totala behovet minskar. Andra faktorer är att äldre lever längre, blir friskare eller använder olika former av hjälpmedel. Även en högre medellivslängd för män, ökat sammanboende, en framtida högre utbildningsnivå samt en viss omfördelning mellan RUT och hemtjänst påverkar behovet.

Boendetider

Enligt Swecos rapport Boendetider vård- och omsorgsboende och servicehus i Stockholms stad (2016-12-13) är generellt sett boendetiderna kortare på vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning än på boende med demensinriktning. I innerstaden var medianboendetiden år 2009 15,7 månader på boende med somatisk inriktning jämfört med 12,5 månader år 2015. På boende med demensinriktning var boendetiden år 2009 24,4 månader jämfört med år 2015 då det var 22,8 månader.

Flyttströmmar, oktober 2016

Sammanställning av flyttströmmar mellan regionerna visar att andelen beslut på vård- och omsorgsboende som verkställs inom regionen är 73 procent för innerstaden. Detta är en minskning från tidigare år. Detta kan vara en följd av att allt fler utnyttjar möjligheten att välja boende.

Innerstaden köper totalt 27 procent av platserna i övriga staden och i andra kommuner. Fördelningen av dessa köp är 8 procent utanför Stockholm (151 platser), 11 procent i östra söderort (210 platser), 4 procent i västerort (84 platser) och 4 procent i västra söderort (85 platser).

Av övriga stadens äldre med beslut om vård- och omsorgsboende har 17 procent från Västerort (198 platser), 10 procent från östra söderort (125 platser), och 12 procent från västra söderort (94 platser) valt att bo i innerstaden.

Vård- och omsorgsboende

Antal platser per inriktning vård- och omsorgsboende 1 december 2016

Antal platser				
SDN	Somatik	Demens	Profilboende	Totalt
Kungsholmen				
Egen regi/entrepr.	124	210	32	366
LOV-platser	62	53		115
Norrmalm				
Egen regi/entrepr.	101	203	18	322
LOV-platser	53	39		92
Östermalm				
Egen regi/entrepr.	213	194	0	407
LOV-platser	67	45		112
Södermalm				
Egen regi/entrepr.	282	285	0	567
LOV-platser	48	23		71
Totalt egen regi/entreprenad	720	892	50	1662
LOV-platser	230	160		390
Totalt antal platser	950	1052	50	2052

Antal personer som bor i vård- och omsorgsboende med beslut från innerstaden

Antal köp av månadsplatser i vård- och omsorgsboende för regionen har minskat med 104 platser jämfört med föregående år då det var en minskning med 25 platser. Alla fyra stadsdelsnämnderna

i innerstaden redovisar ett minskat antal köpta platser. Minskningen är störst på Södermalm. Tabellen nedan visar hur det ser ut i november 2016 i förhållande till hur det såg ut i november 2015.

SDN	Somatik	Demens	Profilboende	Korttids-vård	Totalt 2016	Totalt 2015	Diff totalt
Kungsholmen	142	224	28	8	402	428	-26
Norrmalm	143	232	27	7	409	411	-2
Östermalm	261	283	13	13	570	599	-29
Södermalm	268	456	24	19	767	814	-47
Totalt 2016	814	1 195	92	47	2 148		
Totalt 2015	908	1 204	92	48		2 252	
Diff 2015-2016	-94	-9	0	-1			-104

Totalt antal helmånaderspersoner (dygn/30 dagar i nov) i vård- och omsorgsboenden inom valfrihetssystemet per beställande förvaltning och inriktning, nov 2015 och nov 2016 (Källa: Info View per beställande SDN)

Behov av ombyggnationer och större investeringar vård- och omsorgsboende

I förra årets stadsövergripande boendeplan, "Boendeplan 2017 med utblick mot 2040" analyserade äldreförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret och Micasa Fastigheter AB behovet av upprustning, ombyggnation och omstruktureringar. De boenden som då togs upp för innerstaden som varande i behov av åtgärd alternativt avveckling var Vasen på Norrmalm, och Vindragaren och Vintertullen på Södermalm. De aktuella behoven för kommande år redovisas nedan per stadsdelsförvaltning.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Här finns Alströmerhemmets vård- och omsorgsboende och Fridhemmets servicehus som båda är i stort behov av renovering och upprustning. Fastighetsägaren Micasa AB Fastigheter har för närvarande ingen känd konkret plan för upprustning av lokaler och lägenheter vilket är oroande då det uppstår svårigheter att hyra ut lägenheterna. En genomgång av fastigheten ska äga rum under 2017 för att ta ställning till om eventuellt stambyte ska ske. Om stambyte ska ske måste en evakuering av fastigheten göras.

Norrmalms stadsdelsnämnd

På Norrmalms stadsdelsnämnd finns i dagsläget inga vård- och omsorgsboenden som är aktuella för ombyggnation eller större investeringar.

Södermalms stadsdelsnämnd

På Södermalms stadsdelsnämnd finns i dagsläget inga vård- och omsorgsboenden som är aktuella för ombyggnation eller större investering.

Östermalms stadsdelsnämnd

Ett alternativ för Dianagården är att bygga om badrummen så att de uppfyller Arbetsmiljöverkets krav. En ombyggnation skulle förbättra standarden i hygienutrymmen samt minska smittspridningen genom att installera en diskdesinfektor på alla plan.

Ett annat alternativ till ombyggnation är att utöka med ytterligare 24 platser och för det måste byggnaden öka på både bredden och höjden. För det behövs detaljplanen ändras. Byggnaderna i området är inte klassificerade av Stadsmuseet för att få sina nivå på byggnadshistoriskt värde. Vilket måste göras inför detaljplanearbetet.

Förelägganden från Arbetsmiljöverket

Det finns föreläggande från Arbetsmiljöverket för Vasens vård- och omsorgsboende tillhörande Norrmalms stadsdelsnämnd om att vård- och omsorgsarbete inte får bedrivas efter den 30 november 2017. Föreläggandet avser krav på anpassning i hygienrummen.

Det finns föreläggande från Arbetsmiljöverket för Dianagårdens vård- och omsorgsboende tillhörande Östermalms stadsdelsnämnd om krav på anpassning i hygienrummen. Arbete i badrummen har förbjudits efter den 1 augusti 2019 om inte kraven om anpassning har åtgärdats.

Det finns inga förelägganden på boenden tillhörande Kungsholmens och Södermalms stadsdelsnämnder.

Avveckling**Kungsholmens stadsdelsnämnd**

På Kungsholmen finns inga planer på avveckling.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Vasens vård- och omsorgsboende avvecklas första kvartalet 2017.

Södermalms stadsdelsnämnd

Vindragarens vård- och omsorgsboende med 34 platser avvecklas i januari 2017.

Östermalms stadsdelsnämnd

Se under rubriken ”Föreläggande från Arbetsmiljöverket” gällande Dianagården.

Behov av nybyggnation

I ”Boendeplan 2017 med utblick mot 2040” har äldreförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret och

Micasa Fastigheter AB analyserat behovet av nödvändiga åtgärder för att möta den kommande efterfrågan av platser på vård- och omsorgsboende. För region innerstaden konstateras att det totalt sett råder relativ balans mellan behov och efterfrågan till och med år 2024 med de förslag som äldreboendeplanen presenterar. Från och med år 2026 finns behov av ytterligare platser utöver de förslag som redovisas i planen. Behovet motsvarar åtta nya vård- och omsorgsboenden á 90 platser, i innerstaden, med färdigställande vartannat år från mellan 2026-2040. Det är angeläget att det tydliggörs var i staden ansvaret för nybyggnation ligger.

Region innerstaden gör ingen annan bedömning, än den ovan, i äldreboendeplaneringen för innerstaden 2018, 2019-2020 med utblick mot 2030/40.

Korttidsvård

Korttidsplatser används för avlastning, växelvård och trygghetsplats vilket är ett värdefullt stöd till den som är anhörigvårdare. De korttidsplatser som finns idag tillgodoser anhörigas önskemål om närhet till den närstående.

Inom innerstaden finns totalt 53 platser för korttidsvård varav 23 platser avser demens och 30 platser avser somatisk inriktning. Antalet platser i innerstaden täcker efterfrågan på platser. Efterfrågan på växelvårdsplatser kommer att bevakas då de kan skapa möjligheter för fler äldre att bo kvar i ordinärt boende. En arbetsgrupp under ledning av äldreförvaltningen ser för närvarande över behovet av korttidsplatser i staden och vilken inriktning platserna ska ha.

Antal befintliga platser i korttidsvård, 1 december 2016

	Somatik	Demens	Totalt
Kungsholmen			
Egen regi/ entrepr.	9	8	17
Norrmalm			
Egen regi/ entrepr.	2	2	4
Östermalm			
Egen regi/ entrepr.	10	0	10
Södermalm			
Egen regi/ entrepr.	9	13	22
Totalt egen regi/ entrepr.	30	23	53

På Serafens vård- och omsorgsboende pågår ett försök med sju korttidsplatser för svårt sjuka äldre. Platserna finansieras med projektmedel från äldreutskottet och verksamheten fortsätter under 2017.

Profilboende

Med profilboende avses boenden som profilerar sig mot särskilda målgrupper utifrån gemensamma sjukdomsdiagnoser eller funktionsnedsättningar som kräver specialistkompetens. Behov av profilboende kan föreligga i de fall den enskilde har specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens som inte kan tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende som ingår i stadens valfrihetssystem, exempelvis psykiatriska sjukdomar.

Inom Kungsholmen och Norrmalm finns 41 profilboendeplatser med psykiatrisk inriktning och nio platser med inriktning stroke. Profilboende ingår inte i stadens valfrihetssystem och det krävs biståndsbeslut med inriktning profilboenden.

För att möta de äldres behov behöver enheter som riktar sig till målgruppen äldre med omfattande eller avancerad hälso- och sjukvård utvecklas. Behoven tillgodoses idag inom valfrihetssystemet för inriktning somatik och demens men gruppen svårt sjuka med särskilda behov har ökat. Det är dock viktigt att kvarboendepincipen gäller. Sedan juni 2014 har samtliga stadsdelsförvaltningar möjlighet att köpa platser för korttidsvård på Serafens vård- och omsorgsboende för äldre i livets slutskede. En arbetsgrupp under ledning av äldreförvaltningen arbetar för närvarande med att se över behoven av profil- och intressentboende.

Boenden med psykiatrisk inriktning

Inom Östermalms och Södermalms stadsdelsnämnder finns totalt 19 platser med psykiatrisk inriktning som inte är profilboende enligt definitionen ovan. Målgruppen är somatiskt respektive demenssjuka personer som har lättare eller avklingande psykiatrisk problematik. Platserna ingår inte i stadens valfritetssystem utan förmedlas av bosamordnare inom respektive förvaltning.

Antal köpta platser på HVB-hem

Hem för vård eller boende, HVB, är en verksamhet som är inriktad på omvårdnad och stöd. Samtliga förvaltningar i innerstaden köper platser i HVB-hem. För närvarande erhåller totalt 49 personer inom innerstaden en plats på HVB-hem, 16 platser inom staden och 33 platser i annan kommun. Uppfattningen är att tillgången motsvarar efterfrågan.

Antal köpta platser på SHIS

SHIS Bostäder -Stiftelsen hotellhem i Stockholm - är Stockholms stads bostadssociala resurs med uppdraget att tillhandahålla bostäder för personer som av olika skäl inte kan få en egen lägenhet. Inom innerstaden erhåller totalt 13 personer över 65 år en sådan bostad, med eller utan stöd.

Äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet

Innerstaden ser en tendens att gruppen äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet ökar. Det gäller personer som av olika skäl inte klarar ett ordinärt boende, men som inte är i behov av särskilt boende med heldygnsomsorg. Detta leder till att behovet att köpa platser både hos SHIS och på HVB-hem förväntas öka. Inom servicehusen bor idag äldre med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller personer som varit hemlösa och deras behov kan inte tillgodoses inom denna boendeform.

Äldrenämnden och socialnämnden presenterade i juni 2016 rapporten ”Äldre personer med eller utan missbruk som lever i hemlöshet eller som riskerar att bli hemlösa”. I denna utredning lämnas ett antal förslag på åtgärder för att förbättra situationen för och arbetet med hemlösa personer 65 år och äldre. Viktigt att nämna i detta sammanhang är förslagen att ett utredningsboende för hemlösa som är 65 år och äldre tillskapas, att möjligheten att tillskapa lägenheter inom det ordinarie bostadsbeståndet för hemlösa personer över 65 år utreds inom ramen för det fortsatta arbetet inom ÄBO-utredningen, att antalet platser inom SHIS som ger stöd och omsorg utökas samt förslaget att fem lägenheter inom ”Bostad först” tilldelas hemlösa som är över 65 år.

Intressentboende/särskilt inriktning

Intressentboende är ett boende som inriktas mot målgrupper utifrån intresseområden såsom religion, kultur eller språk. Inom Östermalms stadsdelsnämnd finns ett seniorboende med HBTQ-inriktning, i övrigt finns inga boenden med definierad språklig eller kulturell inriktning. Vård- och omsorgsboenden med sådana inriktningar ingår i stadens valfrihetssystem.

Servicehus

Nämnd	Servicehus	Antal lägenheter
Kungsholmen	Fridhemmet	135
	Pilträdet	115
Norrmalm	Väderkvarnen	25
Södermalm	Hornstull	88
Östermalm		0
Totalt		363

Antal servicehuslägenheter

Inga lägenheter är under ombyggnad eller används för evakuering eller korttidsvård.

Region innerstaden ser inte att det är möjligt att i denna plan med så kort varsel göra bedömningen av vilka servicehus som är lämpliga för omvandling till trygghetsboende med aktivitetscentra. För detta behövs ett särskilt projekt under äldreförvaltningens ledning där stadsdelsförvaltningarna och Micasa Fastigheter AB deltar. I detta arbete är det viktigt att ta med aspekten att de äldre inte flyttas från ett ställe för att sedan hamna på ett nytt som ska renoveras eller omstruktureras när de kommer dit.

Trygghetsboenden

Nämnd	Trygghetsboende	Antal lägenheter	Fastighetsägare/ hyresvärd
Kungsholmen		0	
Norrmalm	Vädurens trygghetsboende	56	Micasa
Södermalm	Tantos trygghetsboende	51	Micasa
Östermalm		0	
Totalt			

Trygghetsboende med aktivitetscentra

Äldrenämnden ska genomföra en kostnadsanalys i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa fastigheter AB innan omvandlingen kan påbörjas. Äldreförvaltningen ska ta fram anvisningar med mål och övergripande utformning av aktivitetscentret. Region innerstaden avvaktar detta innan förslag kan utarbetas.

I Borgarrådets synpunkter i kommunfullmäktiges beslut 2016-11-28 gällande ärendet ”Delrapport från äldreboendeutredningen” skriver borgarrådet bland annat följande. Framöver kommer tre boendeformer för äldre att finnas inom Micasa Fastigheter AB, varav vård- och omsorgsboende och servicehus är biståndsbedömt och trygghetsboende med aktivitetscentra inte är biståndsbedömt. Den nya boendeformen ska ersätta trygghetsboende och seniorboende hos Micasa Fastigheter AB och är till för personer folkbokförda i Stockholms stad.

Trygghetsboende med aktivitetscenter ersätter således inte servicehus, utan ska bli ett boende för personer 75 år och äldre som söker trygghet och gemenskap, men inte behöver daglig tillgång till hälso- och sjukvård. Kriterier kommer att vara kötid som kan räknas från 70 år. Möjlighet ska finnas till förtur av medicinska och sociala skäl, som exempelvis kan vara upplevd otrygghet, isolering eller nedsatt rörlighet som gör befintlig bostad otillgänglig. Aktivitetscentra ska drivas av stadsdelsnämnden där trygghetsboendet är beläget och vara öppet även för äldre som bor i närområdet.

Övriga frågeställningar

Fördelning egen regi kontra entreprenad

I innerstaden drivs 71 procent av vård- och omsorgsboendena på entreprenad och 29 procent i egen regi. Servicehusen finns endast i egen regi.

Status på fastigheter

Se under rubrikerna behov av ombyggnationer, avveckling och föreläggande från arbetsmiljöverket.

Riskbedömning kring hyresavtal för externt inhyrda fastigheter.

Inom innerstaden finns inga externt inhyrda fastigheter med hyresavtal som bedöms utgöra en risk för att löpa ut under kommande avtalsperiod med entreprenör.

Vilka vård- och omsorgsboenden är lämpliga att upphandla genom central entreprenadupphandling?

På varje stadsdelsförvaltning finns en plan för upphandling, som följer med verksamhetsplanen, där det framgår när entreprenadavtalen för vård- och omsorgsboenden löper ut. Region innerstaden kan i dagsläget inte ta ställning till vilka vård- och omsorgsboenden som är lämpliga att upphandla genom central entreprenadupphandling.